

Innst. S. nr. 86

(2007-2008)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Dokument nr. 8:9 (2007-2008)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Børge Brende, Harald Victor Hove, Torbjørn Hansen og Elisabeth Røbekk Nørve om strategi for bygging av kraftlinjer

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

"Stortinget ber Regjeringen senest i vårsesjonen 2008 fremme egen sak for Stortinget om hvordan en kan øke lokal kraftproduksjon for å redusere behovet for store naturinngrep ved høyspentledninger, samt alternative løsninger med kabling/sjøkabel i spesielt utsatte områder."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ann-Kristin Engstad, Asmund Kristoffersen, Marianne Marthinsen, Tore Nordtun, Torny Pedersen og Terje Aasland, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen, Tord Lien og Ketil Solvik-Olsen, fra Høyre, Børge Brende og Ivar Kristiansen, fra Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, fra Kristelig Folkeparti, Line Henriette Holten Hjemdal, fra Senterpartiet, Erling Sande, og fra Venstre, lederen Gunnar Kvassheim, viser til forslagens intensjoner om å utarbeide en sak for Stortinget om hvordan man kan øke lokal kraftproduksjon for å redusere behovet for store naturinngrep ved fremføring av høyspentledninger. Forslagsstillerne tar videre opp alternative løsninger som kabling/sjøkabel i spesielt utsatte områder.

Komiteen deler forslagsstillernes oppfatning om at fremføring av store høyspentlinjer kan medføre konflikt i forhold til miljø, estetikk og visuelle uttrykk.

Komiteen er derfor tilfreds med at statsråden i brev av 26. november (vedlagt) til komiteen har redegjort for at det er igangsatt et strategiarbeid som skal ta sterkere hensyn til miljø, estetikk og lokalsamfunn i forbindelse med bygging av store høyspentlinjer.

Komiteen ser positivt på at de forslag som statsråden har varslet i brev til komiteen i forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 1 (2007-2008), vurderes videre.

Komiteen er opptatt av å bedre forsyningssikkerheten i hele landet - blant annet gjennom å få til bedre kraftutveksling mellom ulike deler av landet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, anser det arbeidet som nå utføres som viktig, for å dempe konfliktnivået i kommende konsesjonssaker for linjeutbygging. Flertallet imøteser derfor Regjeringens arbeid på dette feltet.

Flertallet vil peke på at Regjeringen har lagt til rette for økt kraftutbygging blant annet gjennom konsesjonen til kraftvarmeverket på Mongstad. Likeledes er det lagt til rette for oppstart av kraftproduksjon for gasskraftverket på Kårstø denne høsten.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser videre til at det er en rekke søknader om vind- og vannkraftutbygginger som er gitt konsesjon, samt at det er en rekke utbyggingsprosjekter som ligger til behandling i NVE.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre peker på at til tross for at en rekke prosjekter er blitt gitt konsesjon, så blir de ikke gjennomført på grunn av et for dårlig støttesystem for kraftproduksjon fra nye fornybare energikilder. Disse medlemmer

viser blant annet til at 9 av 10 planlagte vindkraftprosjekter er blitt lagt til side etter at Regjeringen vraket grønne sertifikater, og i stedet la frem en av Europas dårligste støtteordninger for ny fornybar energi.

Disse medlemmer peker på at hadde flere prosjekter for lokal eller regional kraftproduksjon blitt realisert, så ville det ha redusert behovet for å bygge ny kraftoverføring mellom ulike deler av landet, og dermed gitt mindre naturinngrep forårsaket av kraftlinjer.

Komiteen vil understreke betydningen av at et godt utbygd linjenett er av stor betydning for at mange av disse prosjektene kan realiseres. Likeledes vil et godt utbygd overføringsnett øke fleksibiliteten og styrke forsyningsikkerheten i landet.

Komiteen har merket seg statsrådets svar, og det arbeidet som gjøres. Komiteen mener det er viktig å komme frem til en god strategi som kan forene behovet for en sikker kraftforsyning med å ta vare på verdifulle naturverdier, og som har bred forankring i befolkningen i de berørte områdene. Viktige avveininger her er trasévalg, kabel under jorden eller på sjøbunnen som et alternativ til kraftlinjer i høyspentmaster over bakken, og valg av lokalisering av kraftproduksjon, som kan begrense behovet for kraftoverføring mellom ulike deler av landet.

Komiteen mener derfor det er viktig at Stortinget får anledning til en debatt om ulike strategier for en sikker og kostnadseffektiv kraftforsyning i alle deler av landet, samtidig som verdifulle miljøverdier ivaretas.

Komiteen viser til at forrige gang Stortinget behandlet miljø og estetiske hensyn ved bygging av kraftlinjer, var under behandlingen av St.prp. nr. 19 (2000-2001) Om endringer av løyvingar på statsbudsjettet for 2000 m.m. under Olje- og energidepartementet, i desember 2000. Stortinget vedtok den gang en strategi som gikk ut på at bruken av kabling på høyere spenninger skal være restriktiv, men kabling utelukkes ikke på delstrekninger hvis sterke miljøhensyn taler for det. Med de nye planene for omfattende utbygging av kraftnettet og det betydelige engasjement dette har ført til lokalt, er det på tide at Stortinget på nytt får ta en debatt om utbyggingen av kraftnettet her i landet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, ber Regjeringen på egnet måte legge dette frem for Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre fremmer forslaget fremsatt i Dokument nr. 8:9 (2007-2008).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet støtter forslaget fremsatt i Dokument nr. 8:9 (2007-2008).

Disse medlemmer vil understreke at det rent systemmessig vil være gunstigere å etablere ny kraftproduksjon regionalt fremfor å styrke overføringskapasiteten mellom regionene. I Midt-Norge vil bygging av

flere nye gasskraftverk redusere behovet for utbygging av nye gigantiske overføringslinjer til regionen.

Disse medlemmer viser til at samfunnets avhengighet av sikker strømforsyning er økende og at toleransen for strømavbrudd er blitt stadig lavere. Det er en stor systemmessig utfordring at de store forbruksområdene av strøm i landet ofte ligger geografisk langt unna produksjonsstedene for elektrisk energi.

Disse medlemmer viser til at overføring over lange avstander både medfører en stadig høyere kapasitetsutnyttelse og press på sentralnettet, samt at nettapet øker. Høy kapasitetsutnyttelse i sentralnettet øker igjen behovet for svært kostbare nettførsterkninger nasjonalt de nærmeste årene.

Disse medlemmer mener at Norge skal bestrebe seg på å opprettholde et robust sentralnett uten for mange flaskehals. Samtidig må man kunne velge alternativer som jordkabling eller sjøkabel i de tilfeller tradisjonelle luftspenn er en åpenbart dårlig løsning.

Disse medlemmer mener at jordkabel allikevel aldri er å foretrekke i de tilfeller der et slikt alternativ kan medføre enda større naturinngrep enn tradisjonelle luftspenn eller blir svært kostbart. Vurdering av alternativer til luftspenn bør allikevel alltid utredes der det kan være snakk om å forringe noe av landets mest verdifulle natur.

Disse medlemmer mener også at sterkt berørte kommuners syn må tillegges behørig vurdering ved bygging av gigantiske høyspentledninger innenfor kommunenes grenser. Spesielt så bør berørte kommuner som får forringet verdifull natur, en natur som ofte vil ha stor verdi for turisme og rekreasjonsverdier, kunne ha krav på nøye utredninger av alternativer til luftspenn.

Disse medlemmer er også av den oppfatning at man bør være restriktive med å gi konsesjon til utbygging av kraftlinjer dersom trasévalget avstedkommer åpenbar konflikt med viktige miljøhensyn eller skader spesielt viktige natur- og landskapsområder.

Disse medlemmer vil peke på at retningslinjene for norsk kraftlinjepolitikk ble lagt i St.prp. nr. 19 (2000-2001), der det fremgår at kabling bare er særlig aktuelt ved spenninger under 66 kv. Gjeldende instruks fra Stortinget tilsier at Statnett skal velge sine utbyggingsalternativer ut fra samfunnsøkonomiske kriterier. Det betyr at miljøhensyn skal balanseres og vektlegges på like linje med andre hensyn.

Disse medlemmer viser til at Statnett har planer om å bygge ut nye kraftlinjer i sentralnettet for rundt 13 mrd. kroner de neste 10 årene. Dette er hovedsakelig kraftlinjer med et høyspentnivå på 300 eller 420 kv. For denne type høyspentlinjer finnes det ingen klar instruks fra Stortinget om å kable kraftlinjer. Dermed er det fritt frem for Statnett å legge samfunnsøkonomiske vurderinger til grunn for linjealternativer.

Disse medlemmer mener også det er viktig å merke seg EUs målsetting om økt satsing på fornybar kraftproduksjon. Dette vil aktualisere økt utbygging av fornybar energiproduksjon i Norge og presse frem større utvekslingskapasitet med EU og det norske vannkraftsystemet betydelig. Det betyr igjen økt behov

for bygging av nye overføringslinjer i det norske sentralnettet. Ny vindkraftutbygging i Danmark vil for eksempel øke behovet for kraftutveksling med Norge, og bety investeringer i flere sjøkabler over Skagerrak og utbygging av flere nye kraftlinjer i Norge.

Disse medlemmer viser til at økning av utvekslingskapasiteten over landegrensen i Europa er nødvendig i nær fremtid. Norsk vannkraft er sårbar for nedbørssvikt. I 7 av de 11 siste årene har Norge vært netto importør av elektrisk energi. Bygges det ikke ut betydelig mer innenlandsk kraftproduksjon innen få år så vil vi i fremtiden bli enda mer avhengige av å importere stadig mer kraft.

Disse medlemmer advarer mot at importbehovet for strøm i ett tørrår kan vise seg å bli langt større enn dagens utvekslingskapasitet med utlandet er dimensjonert for. Norge vil uten tvil måtte importere betydelig mer kraft i fremtiden, om man ikke klarer å legge om norsk kraftpolitikk og tillater nye kraftutbygginger i en langt større skala enn vi har hatt de siste 10-15 årene i Norge. Av disse grunner er det også viktig å bygge ut mer kraftproduksjon regionalt i Norge hurtigst mulig.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre vil vise til at kraftkabler i luftspenn planlegges utbygd i flere unike områder med store natur- og miljøverdier, slik som på strekningene Sima-Samnanger, som planlegges på nordsida av Hardangerfjorden, Setesdalen og Fardal-Ørskog gjennom Sunnmørsalpene. Disse medlemmer vil vise til at det i dag velges nesten utelukkende å benytte luftspenn, når kabler framføres.

Disse medlemmer ønsker en endring av dagens politikk, slik at miljøet tillegges større vekt når kabelalternativ skal velges. Alternativer som jordkabel og sjøkabel må i større grad velges når dette kan redusere belastningen på naturmiljøet i forhold linjer fremført

med luftspenn. Et godt eksempel er den planlagte linjen mellom Sima og Samnanger, på nordsida av Hardangerfjorden. Disse medlemmer mener konflikten knyttet miljøverdier og estetiske hensyn ved denne linjen er så store at sjøkabel bør velges.

Disse medlemmer vil peke på at lokal kraftproduksjon kan avhjelpe behovet for tilførsel av kraft via nye linjer. Disse medlemmer viser til at potensialet for fornybar energiproduksjon og energisparing i Norge er stort, og mener derfor at en offensiv og målrettet satsing innen fornybar energi og energisparing kan avhjelpe behovet for bygging av nye kraftkabler i fremtiden.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Stortinget ber Regjeringen senest i vårsesjonen 2008 fremme egen sak for Stortinget om hvordan en kan øke lokal kraftproduksjon for å redusere behovet for store naturinngrep ved høyspentledninger, samt alternative løsninger med kabling/sjøkabel i spesielt utsatte områder.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:9 (2007-2008) - representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Børge Brende, Harald Victor Hove, Torbjørn Hansen og Elisabeth Røbekk Nørve om strategi for bygging av kraftlinjer - vedlegges protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 6. desember 2007

Gunnar Kvasheim
leder

Terje Aasland
ordfører

Vedlegg

Brev fra Olje- og energidepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 26. november 2007

Vedrørende representantforslag - Dokument nr. 8:9 (2007-2008) - Strategi for bygging av kraftlinjer

Jeg viser til rep.forslag nr. 8:9 (2007-2008) fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Børge Brende, Harald Victor Hove, Thorbjørn Hansen og Elisabeth Røbekk Nørve oversendt 23. oktober d.å. Representantene fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen senest i vårsesjonen 2008 fremme egen sak for Stortinget om hvordan en kan øke lokal kraftproduksjon for å redusere behovet for store naturinngrep ved høyspentledninger, samt alternative løsninger med kabling / sjøkabel i spesielt utsatte områder."

Den sentrale rollen til vannkraften i norsk kraftforsyning medfører at elektrisitetsproduksjonen varierer mye fra år til år på grunn av variasjoner i nedbøren. Produksjonskapasiteten har de siste årene økt vesentlig mindre enn økningen i forbruket i husholdninger og næringsliv, og Norge er i dag nettoimportør av kraft i år med normale tilsigtsforhold. En av de store utfordringene for kraftsystemet i årene fremover er knyttet til veksten i forbruket av elektrisitet i petroleumsnæringen. De store forbruksøkningene som har vært og forventes fremover, er i stor grad rettet mot noen få områder, der verken nett eller produksjonskapasitet i utgangspunktet er dimensjonert for større forbruksøkninger. Dette har medført at sårbarheten for svikt i nedbøren har økt, samtidig som samfunnets avhengighet av elektrisitet også har økt.

Store regionale forbruksøkninger kan dekkes opp ved økt produksjon, energieffektivisering eller ved investeringer i nett og derved import fra andre områder. Svært ofte vil imidlertid det beste løsningen for kraftsystemet og samfunnet være en kombinasjon av disse tiltakene.

Regjeringen gjennomfører omfattende satsinger for å fremme ulike typer ny kraftproduksjon og legge til rette for energieffektivisering. I Statsbudsjettet for 2008 er det lagt opp til en betydelig økning i satsingen på energiomleggingstiltak i regi av Enova. Den samlede rammen utgjør om lag 1 450 millioner kroner for 2008. Dette er en økning på ca. 660 millioner kroner fra 2007. Samtidig styrker NVE saksbehandlerkapasiteten og prioriterer konsesjonsbehandling av produksjons- og overføringsanlegg i utsatte regioner, herunder i Midt-Norge.

Det er samtidig et mål for Regjeringen at overføringsnett utvikles og utbygges på en samfunnsmessig rasjonell måte både innenlands og mellom de nordiske landene. Statnett er som systemansvarlig nettselskap ansvarlig for en samfunnsøkonomisk drift og utvikling av det sentrale overføringsnett. Statnett har også ansvar for forsyningssikkerheten i landet ved å blant annet sikre momentan balanse mellom forbruk og produksjon.

Koordineringsutfordringen mellom nett og produksjon er trukket frem av flere grupper under arbeidet med evalueringen av energiloven, og er et tema som Olje- og energidepartementet vil jobbe videre med den nærmeste tiden.

Som nevnt i svar til Energi- og miljøkomiteen på spørsmål til St. prp. nr. 1 (2007-2008) arbeider Olje- og energidepartementet med en strategi for hvordan det skal tas enda sterkere hensyn til miljø, estetikk og lokalsamfunn når forsterkninger i kraftnettet planlegges. Rammene for strategien er lagt, og jeg vil her kort redegjøre for hovedpunktene. Departementet arbeider med videre utforming og oppfølging. Når saken har blitt utredet i sin fulle bredde, vil jeg orientere Stortinget på egnet måte.

NVE skal styrke sitt arbeid med å koordinere utviklingen i nett og produksjon. Jeg viser til at det i budsjettforslaget for 2008 er foreslått en økning i NVEs budsjett, som blant annet skal nyttes til å styrke direktoratets arbeid med kraftsystemanalyser som fremmer en hensiktsmessig utvikling av nett og produksjon.

Konsesjonsbehandlingen av nye store overføringsledninger skal sees enda mer i sammenheng med den totale belastningen regioner påføres av kraftledningsanlegg. Det bør for eksempel satses mer på fjerning av gammelt nett på lavere spenningsnivå, som ofte passerer der folk bor, eller ved å øke utbygging av tilknytningspunkter som muliggjør lokal energiproduksjon.

Kraftledningene som får konsesjon, skal bygges så skånsomt som mulig. Bruk av kabel som alternativ til luftledning skal alltid vurderes. Kabling på høye spenningsnivåer medfører ofte store naturinngrep, det må tas inn i helhetsvurderingen. Kostnader og virkninger for forsyningssikkerheten ved kabling må også vurderes. Kabling kan påvirke mulighetene for å tilrettelegge for økt lokal produksjon, og kan ha konsekvenser for spørsmålet om sanering eller forsterkning av kraftnettet på lavere spenningsnivå. I tillegg skal det gjøres mer grundige vurderinger av andre avbøtende tiltak som trasévalg, farger og utforming på master og liner, muligheter for redusert skogrydding og merking av liner av hensyn til fugl.

Selv om utbygging av en overføringsledning er positiv for samfunnet totalt sett, kan det være en betydelig skjevfordeling av fordeler og ulemper mellom ulike regioner eller lokalsamfunn. Jeg vurderer derfor om det bør innføres en ordning for å kompensere kommuner som i betydelig grad blir negativt berørt ved utbygging av store kraftledninger. Dette krever eventuelt en endring av energiloven, og jeg vil i så fall komme tilbake til Stortinget angående dette.

Olje- og energidepartementet har som nevnt flere større utredninger på gang, som er relatert til temaene som stortingsrepresentantene fra Høyre nevner i sitt brev ved oversendelsen av dok. nr. 8:9 (2007-2008). Stortinget har bedt regjeringen om å legge fram en bred vurdering av incentivene for økt miljøvennlig utbyg-

ging av vannkraft og annen fornybar energi i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2008. Jeg har tidligere varslet at jeg vil orientere Stortinget på egnet måte om strategien for økt hensyn til miljø, estetikk og lokalsamfunn ved planlegging av kraftledninger når

denne er ferdig utredet. I tiden fremover vil jeg også vurdere hvordan evalueringen av energiloven, hvor blant annet koordinert utvikling av nett og produksjon er et sentralt tema, mest hensiktsmessig bør fremlegges for Stortinget.

